

DẤU ẤN HIỆN SINH QUA NHÂN VẬT ĐƯỜNG PHI TRONG TIỂU THUYẾT NHỮNG NGƯỜI ĐÀN BÀ TẮM (THIỆT NGƯNG)

Nguyễn Thị Minh Thái
Khoa Sư phạm, Trường Đại học Hạ Long

Tóm tắt: Từ những lý thuyết cơ bản của triết học Hiện sinh, bài viết đi sâu vào phân tích nhân vật nữ Đường Phi trong tiểu thuyết “Những người đàn bà tắm” của Thiệt Ngưng trên ba bình diện chính: con người khắc khoải về nguồn gốc xuất thân của mình, con người tự do và con người dấn thân nhưng đầy trách nhiệm. Từ đó khẳng định nét độc đáo và giá trị của nhân vật nữ này và kinh nghiệm tha nhân sâu sắc của nữ văn sĩ Thiệt Ngưng.

Từ khóa: hiện sinh, tự do, bản thể, dấn thân

THE EXISTENTIAL IMPRINT THROUGH THE CHARACTER ĐƯỜNG PHI IN THE NOVEL THE WOMEN WHO BATHE (BY THIẾT NGƯNG)

Nguyen Thi Minh Thai
Faculty of Education, Ha Long University

Abstract: From the fundamental theories of existentialism, this article delves into an analysis of the female character Đường Phi in Thiệt Ngưng's novel “The Women Who Bathe”, focusing on three main aspects: a human being tormented by question of origin, a free individual, and an engaged person who bears deep responsibility. Through this lens, the article highlights the uniqueness and value of this female character, as well as the profound intersubjective experience expressed by the female writer Thiệt Ngưng.

Keywords: existentialism, freedom, being, commitment.

Nhận bài: 05/05/2025

Phản biện: 08/06/2025

Duyệt đăng: 13/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

“Những người đàn bà tắm” có tên nguyên bản là “Đại dục nữ” (大浴女) do Thiệt Ngưng sáng tác, được ra mắt bạn đọc khoảng những năm 2000. Đường Phi không phải là nhân vật trung tâm trong tác phẩm nhưng lại là mảnh ghép hoàn thiện cho những nỗi đau của các nhân vật nữ, để lại dư âm nhức nhối trong lòng độc giả. Mỗi nhân vật nữ trong tác phẩm đều sắc nét, mỗi người có một số phận, một nét cảm nét nghĩ riêng biệt trong một thế giới nội tâm phức tạp và độc đáo. Nhưng dù sao, Vũ Khiêu cũng có một sự nghiệp, Tiểu Phàm cũng đặt chân đến đất Mỹ phù hoa, thực hiện một phần giấc mơ của cô, họ dù ít dù nhiều cũng có được những phút giây hạnh phúc, chỉ riêng Đường Phi - cô là nhân vật trắng tay từ lần đầu tiên xuất hiện đến lúc trút hơi thở cuối cùng. Những nỗi đau, những chấn thương trong cuộc đời là căn nguyên xuất hiện yếu tố nổi loạn ở nhân vật này nhưng khao khát khẳng định sự tồn tại trong từng giây cuộc đời như một cá thể tự do, đầy cá tính với một ý thức sâu sắc về bản thể và trách nhiệm là sức hấp dẫn đặc biệt của nhân vật này. Đó cũng là những dấu ấn nổi bật của chủ nghĩa hiện sinh mà có thể dùng những biểu hiện đó để lý giải và thấu hiểu về nhân vật nữ cá tính này.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Chủ nghĩa Hiện sinh và con người hiện sinh trong văn học

Ban đầu, chủ nghĩa Hiện sinh là trào lưu văn học có nội dung phản ánh các triết lý sống tự nhiên, tự do tự tại của con người. Dần dần, nó phát triển thành một trường phái triết học, phát triển mạnh ở Đức cuối chiến tranh thế giới thứ nhất với các “đại đạo” như Martin Heidegger, Karl Jasper... ở Đức hay Jean Paul Sartre, Gabriel Marcel... đại diện ở Pháp. Về mặt thuật ngữ: “Existentialism” (Chủ nghĩa hiện sinh) có gốc từ “Existence” có nghĩa là “sự tồn tại” với mục đích muốn nhấn mạnh tới sự tồn tại của con người. Sự ra đời của học thuyết này được đánh giá là “...hiện tượng xã hội tất yếu phù hợp với xu hướng phát triển tâm lý thời đại”, đó là một phương thức để phản ứng lại những quan điểm, nhận thức truyền thống khi nó mài miết kiếm tìm các giá trị vũ trụ mà bỏ quên thân phận, kiếp người trong khi con người mới là trung tâm thực sự, là đối tượng của các ngành khoa học - một đối tượng luôn luôn biến đổi phong phú từ nội tâm đến những mối quan hệ phức tạp trong cuộc sống và thế giới.

Tư tưởng của chủ nghĩa hiện sinh xoay quanh con người trong đó trọng tâm là những vấn đề sâu kín như bản tính, thân phận, thế giới nội tâm hay

quan hệ giữa con người và hoàn cảnh sống. Nói về sự tồn tại của con người, Paul Sartre khẳng định “con người trước hết phải hiện hữu, gặp gỡ nhau, xuất hiện ra trong thế giới đã, rồi theo đó tự định nghĩa mình”. Như vậy, chủ nghĩa hiện sinh khẳng định sự tồn tại của con người trên thế gian này là tiên quyết, tối thượng trước, mọi yếu tố khác đều đi sau, xuất hiện sau, trong đó có bản chất của con người. Và bản chất cũng là cái đặc trưng của những cá thể riêng biệt. Tuy rất đề cao con người, nhưng thuyết hiện sinh cũng nhấn mạnh trách nhiệm của con người “...con người chịu trách nhiệm về những gì mà nó đang tồn tại... về sự hiện hữu của mình, nhưng không phải về cái cá nhân chật hẹp mà chịu trách nhiệm cho tất cả mọi người” [3; tr34]. Cũng theo đó, khi đã hiện hữu trên thế giới, con người có tự do trong lựa chọn và hành động nhưng đồng thời phải có sự dấn thân. Bởi lẽ cuộc sống của con người bị chế ước, thậm chí bị giam cầm trong những vòng luẩn quẩn: “Thân phận con người bị giam hãm trong những hoàn cảnh cố định... như chết, đau khổ, chiến đấu... luẩn quẩn trong những xiềng xích của tội lỗi... tức là những hoàn cảnh bất khả vượt và bất khả dịch”. Sự dấn thân có ý nghĩa như những hành động để tự cứu thoát bản thân, vì theo chủ nghĩa hiện sinh, không ai có thể cứu con người trừ chính bản thân con người.

Với những luận đề hướng về con người bằng cảm quan nhân sinh cao đẹp, chủ nghĩa hiện sinh ảnh hưởng rất lớn đến mọi mặt đời sống của con người, đặc biệt là trong lĩnh vực văn học. Dưới ánh sáng hiện sinh, các tác phẩm văn học đã cổ động, góp phần đề cao, bảo vệ những vấn đề liên quan đến nhân quyền của con người như quyền sống, quyền tự do, trong đó có cả quyền của giới nữ, đưa đến con đường tiếp cận con người ở bề sâu với những bình diện độc đáo và giàu tính nhân văn.

2.2. Dấu ấn của chủ nghĩa Hiện sinh trong nhân vật Đường Phi

2.2.1. Đường Phi – nhân vật cả đời khắc khoải đi tìm câu trả lời cho xuất thân của mình

Trọng tâm của triết học hiện sinh là truy vấn về nguồn gốc tồn tại của con người. Nhân vật Đường Phi trong tiểu thuyết Những người đàn bà tắm của Thiết Ngưng là hiện thân cho hành trình tìm kiếm câu trả lời ấy. Từ nhỏ, cô đã phải gánh chịu vết thương tinh thần sâu sắc khi tận mắt chứng kiến mẹ mình bị đầu tở tàn nhẫn và sau đó ra đi oan nghiệt. Không rõ cha là ai, cảm giác bị bỏ rơi đã hằn sâu trong ký ức, trở thành nỗi đau hiện sinh

chi phối toàn bộ cuộc đời cô. Đường Phi lớn lên như một loài cây hoang dại, mạnh mẽ, nổi loạn, như muốn phản kháng lại xã hội. Nhưng sâu thẳm trong tâm thức, cô luôn khao khát được gặp cha, người cô chưa từng biết mặt.

Chính niềm tin mãnh liệt ấy đã giúp Đường Phi giữ gìn đôi môi của mình – một phần thiêng liêng mà cô muốn dành cho cha ruột nếu có ngày được gặp. Dù trải qua nhiều mối quan hệ tình cảm với các người đàn ông khác nhau, từ đội trưởng giày trắng đến diễn viên múa, Thôi – người chồng sau này, hay những tình nhân thoáng qua, không ai có thể chạm vào đôi môi ấy. Đây là biểu tượng cho niềm tin, hi vọng và sự trong sạch cuối cùng mà cô gìn giữ giữa cuộc đời đầy giông bão.

Đến cuối đời, khi mắc bệnh ung thư giai đoạn cuối, Đường Phi vẫn ôm khát khao gặp được cha. Khi nghi ngờ Vũ Khiêu là cha mình, cô đã bày tỏ. Nhưng rồi trong khoảnh khắc tuyệt vọng nhất, không còn gì để níu giữ, cô trao nụ hôn trong trắng duy nhất của đời mình lên má ông. Dẫu Đường Phi qua đời, cuộc gặp gỡ giữa Vũ Khiêu và Du Đại Thành – tình trường – hé lộ sự thật. Dù Du Đại Thành là người cha ruột, ông không dám thừa nhận. Câu nói mập mờ của ông: “Tóm lại, Đường Phi từng là công nhân của nhà máy bác” chỉ càng làm ông trở nên hèn nhát, nhỏ bé trước hình ảnh một Đường Phi mạnh mẽ, quả cảm và đầy bản lĩnh.

Thiết Ngưng đã xây dựng nhân vật bằng ngòi bút nhẹ nhàng nhưng sắc bén. Đau khổ của Đường Phi không bộc lộ mãnh liệt mà ngấm ngấm, âm ỉ, len lỏi vào từng chi tiết, từng câu thoại. Những lời nói tưởng như vô tình như của Khiêu hay diễn viên múa lại khiến Đường Phi đau đớn bởi nó gợi về khoảng trống “gia đình” mà cô chưa từng có. Tình yêu đầu đời của cô ngây dại, mù quáng cũng xuất phát từ khao khát hơi ấm cha mẹ, một tổ ấm thực sự.

Dù bề ngoài là một cô gái nổi loạn, bất cần, sâu bên trong Đường Phi là một tâm hồn đơn độc, khao khát yêu thương và kiếm tìm nguồn gốc thân phận. Và thật nghiệt ngã, đến cuối đời cô vẫn không có được câu trả lời. Cô ra đi với sự cô đơn và thất vọng, mang theo nỗi đau hiện sinh sâu thẳm nhất của con người: “Tôi là ai? Tôi đến từ đâu?” – một câu hỏi chưa từng được đáp lại.

2.2.2. Đường Phi – con người của sự dấn thân và sự tự do

Đường Phi là hiện thân tiêu biểu của con người hiện sinh – một cá thể không chỉ tồn tại mà còn dám sống theo cách mình muốn, bất chấp chuẩn mực xã hội, đạo đức truyền thống và những định kiến khắt khe. Cô là nhân vật nổi bật trong tiểu

thuyết Những người đàn bà tấm của Thiết Ngưng, một người phụ nữ sống động, mạnh mẽ, nhiều tổn thương, nhưng cũng đầy bản lĩnh, nổi loạn và khát khao tự do.

Ngay từ khi xuất hiện, Đường Phi đã khác biệt. Về đẹp ngoại hình lạ lẫm, phá cách của cô đi ngược lại thị hiếu thẩm mỹ xã hội thời đó khiến Khiêu ngờ ngàng. Về đẹp ấy không chỉ gây chú ý mà còn là một cách cô tuyên bố sự hiện diện bản thể của mình – khiến người khác vừa ghen tị vừa căm ghét. Cô lựa chọn trở thành tâm điểm giữa xã hội đầy khát khe không phải để được yêu thương mà là để khẳng định bản thân giữa sự cô đơn hiện sinh dai dẳng.

Sự tự do của Đường Phi không chỉ nằm ở ngoại hình mà còn thể hiện qua lối sống táo bạo. Cô chủ động lựa chọn công việc, thay đổi cuộc đời bằng khả năng ứng biến linh hoạt và cả sự thực dụng. Cô dám trở thành người mẫu khoa thân – một công việc bị xem thường – nhưng lại đem đến thu nhập cao và giúp cô tự chủ. Cô không ngần ngại sử dụng thân thể và vẻ đẹp của mình như một công cụ để đạt mục đích, nhưng đồng thời cũng tự mình làm chủ và bảo vệ những giới hạn thiêng liêng nhất – như đôi môi chưa từng để ai chạm vào.

Trong tình yêu và tình dục, Đường Phi thể hiện sự chủ động, không chờ đợi ai trao cơ hội. Cô yêu người đàn ông có vợ, sẵn sàng sinh con, chịu đựng tổn thương và đối diện quyết liệt với thực tại. Sự phá thai trong hoàn cảnh ấy không đơn thuần là hành động y tế mà là lựa chọn hiện sinh: dám chịu trách nhiệm, dám đối mặt, và dám quyết định số phận của mình. Điều này thể hiện tư duy vượt thời đại, phá vỡ hình ảnh phụ nữ truyền thống, đồng thời nêu bật tiếng nói nữ quyền.

Sự tỉnh táo và thẳng thắn của Đường Phi còn thể hiện qua việc cô luôn chủ động gọi tên những sự thật mà người khác ngần ngại. Trong khi các nhân vật khác còn do dự, cô đã trực tiếp nêu nghi ngờ về mối quan hệ huyết thống với Khiêu và Thuyên – điều chỉ dám nghĩ, không ai dám nói. Cô như chất xúc tác, phơi bày những tầng sâu nội tâm của các nhân vật khác và đẩy câu chuyện đi đến những cao trào bất ngờ.

Về mặt nội tâm, Đường Phi không đơn giản là một cô gái nổi loạn. Ẩn sâu bên trong là một khối cô đơn khổng lồ, là vết thương tâm hồn từ thời thơ ấu – khi chứng kiến mẹ bị đầu tử và bị bỏ lại giữa đời không cha, không mẹ. Khát vọng tìm cha là nguồn năng lượng sống mạnh mẽ nhất của cô. Dù sống sa đoạ, cô luôn giữ lại cho mình một điều

thiên liêng nhất – đôi môi – để dành cho người cha mà cô chưa từng gặp. Nhưng oái oăm thay, điều cô khao khát nhất đến cuối đời vẫn là một câu hỏi không lời đáp. Khi cô nhận ra cha mình có thể là ông Tỉnh trưởng, người đã chối bỏ và né tránh, thì nụ hôn trên má Khiêu – người cô từng nghi là cha – trở thành hành động tiền biết, buồn bã và bi tráng nhất trong đời.

Cuối cùng, Đường Phi không chỉ là một nhân vật có chiều sâu mà còn là biểu tượng của bản lĩnh, của tự do và khát vọng bản thể. Từ quyết định sống, yêu, làm việc, đến cả giết người (trong nghi vấn cô sát hại bé Thuyên) – tất cả đều cho thấy sự quyết liệt, chủ động và dám đối mặt. Cô sống trọn vẹn với từng phút giây hiện sinh, như thể nếu không sống hết mình thì mọi thứ đều vô nghĩa. Ngay cả khi phải chết, cô cũng chết với tư thế của một kẻ đã chiến đấu hết mình với cuộc đời.

Thiết Ngưng đã rất thành công trong việc xây dựng Đường Phi như một hình tượng hiện sinh điển hình – người phụ nữ “dám sống” theo cách mình muốn, dám khước từ định kiến, không chịu khuất phục bởi xã hội, đạo đức hay thậm chí là tình thân. Ngòi bút nhẹ nhàng nhưng sắc sảo của nhà văn đã khắc họa một nhân vật khiến người đọc day dứt, thương cảm và khâm phục. Đường Phi chính là tấm gương phản chiếu nỗi đau và khát khao hiện sinh – sống để truy vấn ý nghĩa đời mình, đấu cho phải đơn độc và bị ruồng bỏ đến tận cuối cùng.

2.2.3. Đường Phi – cô gái có con đường dẫn thân mãnh liệt nhưng đầy trách nhiệm

Nhân vật Đường Phi trong tiểu thuyết Những người đàn bà tấm được khắc họa như một hình mẫu hiện sinh tiêu biểu – một cá thể cô đơn, bế tắc nhưng không quay lưng với cuộc đời. Cô hiện lên như một người phụ nữ vừa gai góc, mạnh mẽ, vừa giàu yêu thương và trách nhiệm. Tinh thần hiện sinh trong Đường Phi thể hiện rõ qua sự dấn thân mãnh liệt vào đời sống, qua từng lựa chọn dù đau đớn nhưng đầy chủ động và bản lĩnh.

Dù cuộc sống chất chứa tổn thương và thiếu thốn, Đường Phi vẫn vươn lên bằng nội lực và nghị lực sống. Hình ảnh cô mua đôi găng tay cho bác sĩ Đường – người cậu nuôi dưỡng mình, mời bạn bè đến tham quan nơi làm việc hay khoe túi đựng tiền lương với đôi mắt ngán lệ – thể hiện tinh thần sống có trách nhiệm và yêu thương. Bên ngoài Đường Phi nổi loạn, bất cần, nhưng bên trong cô là một trái tim ấm áp, biết trân trọng người thân và những tình cảm nhỏ bé.

Tình bạn giữa Đường Phi và Vũ Khiêu là

một điểm nhấn xúc động trong hành trình sống có ý nghĩa của cô. Cô sẵn sàng đi Bắc Kinh, gặp Phương Kăng – người yêu cũ của Khiêu – để tìm lại hạnh phúc cho bạn mình. Qua cuộc gặp gỡ đó, Phi nhận ra sự thua thiệt của chính mình, nhưng vẫn dừng lại khi cảm thấy mình có thể làm tổn thương Khiêu. Cô đối diện với sự cô đơn, sự tổn thương sâu sắc, nhưng cũng dũng cảm đối mặt và kiểm chế bản thân. Chính những giới hạn mà cô không vượt qua cho thấy sự nhân văn trong một nhân vật vốn bị xem là nổi loạn và sa đoạ.

Tinh thần trách nhiệm của Đường Phi còn thể hiện rõ qua hành động cô chấp nhận đánh đổi thân thể để giúp Khiêu có được công việc tốt hơn. Hành động ấy tuy gây tranh cãi nhưng xuất phát từ một tình cảm chân thành và ý thức rõ ràng về món nợ ân nghĩa. Cô gái từng sống buông thả lại là người biết giữ lời hứa, biết trả ơn và dám chịu đựng sự khinh miệt từ người khác mà không than minh. Cô sống thực tế nhưng cũng đầy đạo lý – đạo lý riêng của người từng bước qua tổn thương và học cách làm chủ đời mình.

Đường Phi là một nhân vật được xây dựng đa chiều: từng trải, thẳng thắn, không né tránh thực tại. Cô dám yêu, dám sống, dám trả giá cho lựa chọn của mình. Nhưng cũng là cô gái luôn khắc khoải nỗi đau thân phận, sống với nỗi trăn trở chưa từng được giải đáp về cha mẹ – đặc biệt là người cha chưa một lần hiện diện trong đời. Đến cuối cùng, cô ra đi trong đơn độc, với căn bệnh ung thư gan, mang theo cả những hi vọng dở dang về nguồn gốc bản thân – câu hỏi hiện sinh lớn nhất trong cuộc đời cô.

Qua giọng văn sắc sảo, điểm nhìn luân chuyển linh hoạt, Thiêt Ngưng đã tạo nên một Đường Phi sống động, chân thật và đầy ám ảnh. Nhân vật này gợi lên những suy ngẫm sâu sắc về giá trị của sự tồn tại, của trách nhiệm, của lựa chọn và của những giới hạn mà con người buộc phải đối mặt trên hành trình làm người. Cuộc đời Đường Phi

tuy nhiều bất hạnh, nhưng chính cách cô sống đã khiến người đọc thấu hiểu, cảm phục và day dứt khôn nguôi.

III. KẾT LUẬN

Mang trong mình những biểu hiện của chủ nghĩa hiện sinh, nhân vật Đường Phi là một nét mực trầm trong bức tranh xã hội Trung Quốc thời kì cách mạng văn hoá. Đó là sự hiện thân cho câu hỏi về thân phận, sự khủng hoảng, những chấn động, những lo lắng, những dằn thân của con người. Trong những trải nghiệm đó, không phải lúc nào con người cũng nhận chân được sự thực, tìm được đúng đáp số mà mình mong muốn vì cuộc đời đâu phải là một hằng số. Đường Phi đã vượt qua những thách thức đó để đặt dấu ấn của mình trong dòng chảy hư vô cuộc đời mặc dù cô cũng phải trả giá. Nhưng điều sau cuối của bao đau khổ hiện sinh là sự thức tỉnh, là động lực, là sức mạnh để tiếp tục. Những chông gai trên con đường dằn thân của Đường Phi cho người đọc những suy lắng, không có con đường nào dò thấu vực thẳm trái tim con người, chỉ có sự tồn tại của những khát vọng đẹp đẽ, những điều ý nghĩa và chân thành hiện diện trong sự hiện hữu của con người và trong mối quan hệ giữa con người với con người.

Nhân vật Đường Phi là một trong những cô gái sắc nét, ấn tượng trong “Những người đàn bà tắm”, cũng mang những đau khổ, những dằn vặt, những cô đơn. Hơn cả, trong diện mạo của “nhân vật nổi loạn”, nhà văn đã tạo đất cho nhân vật này được tự do vùng vẫy, quấy đạp mạnh mẽ để khám phá cuộc đời, vén màn những bí mật, những góc khuất các mối quan hệ con người – con người trong xã hội, đặc biệt là soi sáng sâu vào một trong những ngõ ngách tâm lí con người. Xét cho cùng, đó là sự khám phá, khẳng định, đào sâu vào chính cái tôi của nhân vật. Đây cũng là khát vọng đẹp đẽ và nhân văn, được thể hiện độc đáo và sâu sắc ở nhân vật này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bell hooks (2022), *Nữ quyền cho tất cả mọi người*, Trần Ngọc Hiếu dịch, Nxb Phụ nữ Việt Nam
2. Nguyễn Tiên Dũng (1999), *Chủ nghĩa hiện sinh: Lịch sử và sự hiện diện ở Việt Nam*, Nxb Chính trị Quốc gia
3. Jean Paul Sartre, *Thuyết hiện sinh là một thuyết nhân bản*, Nxb Tri thức, 2006
4. Karl Jasper, *Triết học nhập môn*, Nxb Thuận Hoá, 2004
5. Thiêt Ngưng (2006), *Những người đàn bà tắm (Lê Sơn dịch)*, Nxb Hội nhà văn
6. Lê Công Sự (2021), *Chủ nghĩa hiện sinh. - sự hình thành diện mạo và ảnh hưởng*,

Nguồn: <http://nguvan.hnue.edu.vn/Nghiên-cứu/Lý-luận-văn-h%EB%BB%8Dc/p/chu-nghia-hien-sinh-su-hinh-thanh-dien-mao-va-anh-huong-1705>